
DIENSTEN IN DE HERFSTTIJD

LEVEN ALS DE BOMEN

DOOPSGEZINDE GEMEENTE HEERENVEEN-TJALLEBERD

Zondag 24 oktober 2021 10.00 uur

Lezingen Gré Hardorff – Organist: Johan G. Koers

Voorganger Jolanda A. Molenaar

INLEIDING

Paardenkastanje

Als kind heb ik hen met mijn blik omarmd,
de bomen die daar roemvol stonden,
van voet tot kruin aan kluit en grond gebonden:
zij hebben mij tot in het hart verwarmd.

Zij boden mij, geworteld op het plein,
een veilig dak, gesteund door de pilaren
die nu en toen nog ongedeeld bewaren,
geen woorden wijden aan het groot of klein.

Mijn kinderarmen reikten niet zo ver,
maar soms kon ik het oergevoel omspannen
dat ik beleefde aan een verre ster.

Ik voel mij nu tot maat en rijm verbannen
en zoek naar woorden, tastend, her en der:
wellicht zal ik mij eens tot boom vermannen.

Frans Hoppenbrouwers

Elk jaar verbaas ik me er weer over: bomen!!! Voor ons huis staan kastanjabomen. In het voorjaar tooien ze zich met bloesem. In het vroege najaar kleuren de bladeren rood en geel en verschijnen er vruchten: kastanjes! Wie bedenkt zoiets? Vraag ik me weleens af. Om niet valt zulke schoonheid van de natuur ons ten deel.

Bomen doen iets met mensen, en vervullen een cruciale rol in het ecosysteem. Er is veel wijsheid te ontlenuen. In de Bijbel vinden we dan ook veel teksten over bomen of een boom: een kleine 300. In de psalmen zijn bomen net mensen: kinderen zijn als jonge olijfbomen,

bomen van de Heer zuigen zich vol, en in psalm 104 worden bomen opgeroepen te jubelen.

Vandaag gaat het over bomen die symbool staan voor vertrouwen, en hoe dat vertrouwen gevoed kan blijven door levend water en vaste grond. Zo'n boom draagt vrucht. Hoe voeden wij onze hoop, ons vertrouwen?

SCHRIFTLEZINGEN

- Eerste schriftlezing: Johannes 4 : 6b - 14
- Tweede schriftlezing Matteüs 7:24-27
- Vervolg tweede schriftlezing: Matteüs 7:15-20

OVERDENKING

LEVEN ALS DE BOMEN ...

Lieve mensen van God, *"Bomen zijn de handen van de aarde."*, aldus een gezegde van boomkenner Rein Schut. Hij bedoelt daarmee: bomen zijn helpende, helende en zorgende handen. Hoe zou de wereld er eigenlijk uitzien zónder deze helpende, helende en zorgende handen? Bomen zijn niet weg te denken uit het landschap. Ze zijn de longen van de aarde. Zonder bomen wordt de planeet een broeikas gevuld met CO₂. Mensen weten zich ervan afhankelijk. Niet vreemd dus, dat bomen tongen losmaken.

In onze taal verwijzen tientallen gezegdes naar bomen, zo bleek toen ik even googelde: van: *"hoge bomen vangen veel wind"* en *"de appel valt niet ver van de stam"* tot: *"de kat uit de boom kijken"* en *"de bomen groeien (al dan niet) tot in de hemel"*. Van oudsher laten we ons inspireren door bomen. We bewonderen de enorme wortels en kunnen ons nauwelijks voorstellen hoe uitgebreid het onderaardse wortelstelsel is, dat overal water en voedsel vandaan haalt. We voelen ons klein naast de enorme

stam. Omhoogkijkend kunnen we nog maar net de kruin van de boom ontwaren, die dichter bij de hemel lijkt te zijn dan bij de aarde.

Het is dus niet vreemd dat in de bijbel de boom veelvuldig gebruikt wordt als beeld om ons iets duidelijk te maken. Zo ook in de tekst van vanmorgen uit Jeremia 17, die we de rest van de overdenking op de voet zullen volgen::

⁷ (...) *Wie op de HEER vertrouwt (...)*
⁸ *is als een boom geplant aan water,*
zijn wortels reiken tot in de rivier
(...) Steeds weer draagt hij vrucht.

GODSVERTROUWEN IS ALS EEN BOOM...

Het gaat in de tekst over godsvertrouwen, en dat vertrouwen wordt vergeleken met een boom: *“Wie op de Heer vertrouwt **is** als een boom ...”*. Niet zomaar een boom, zo stel ik mij voor, maar zo’n oude, knoestige, monumentale boom. U kunt zich vast wel een voorbeeld voor de geest halen. In Steenwijk stonden ooit twee reusachtige rode beuken, aan weerszijden van de ingang naar de Vermaning. Helaas werden ze gevaarlijk, omdat de wortels waren aangetast waren door een schimmel. Daarom zijn ze omgehakt. Hoog rezen ze op tussen de huizen. Hun dikke stammen straalden onverzettelikheden uit. Ze waren een oriëntatiepunt voor de omgeving. En inderdaad: Vertrouwen op de Heer kan wérkelijk zijn als zo’n rode beuk, onverzettelijk, een vast oriëntatiepunt in je leven. Zo’n boom van godsvertrouwen heeft volgens onze tekst drie kenmerken.

- hij is geplant is aan water,
- heeft wortels tot in de rivier, en
- draagt steeds weer vrucht.

Gemeente, hoe groot is ons godsvertrouwen eigenlijk? Leven we als zo’n boom: aan het water, stevig geworteld en vruchtdragend?

AAN HET WATER...,

Zingen "Leven als de bomen" vers 1

Laten we nu eerst zingen van bomen, die aan het water wonen.

Le- ven als de bo- men, trouw en aards-ge- zind -,
bij het wa- ter wo- nen, le- ven van de wind -.
He- mel- hoog ge- lo- ven, le- ven uit één stuk -,
a- dem- nood te bo- ven, on- ver- deeld ge- luk -.

Godsvertrouwen, leven als de bomen, dat is ten eerste: leven aan, of van het water, bij het water wonen. Broeders en zusters, leven we aan het water?

Je bent wat je eet en drinkt

Maar de vraag is dan wel of de waterkwaliteit goed is. Want wat we drinken laat ons lichaam niet onberoerd. Als we niet, of verkeerd, drinken, dan gaan we dood of worden we ziek. Als we zuiver water drinken dan geeft dat ons lichaam juist kracht en gezondheid. En hetzelfde kan gezegd worden van ons voedsel.

Vandaar ook de uitspraak: "*Je bent wat je eet*". En dat geldt ook in geestelijk opzicht. "*Vertel me wie uw vrienden zijn, en ik zeg u wie u bent*", want, volgens ween ander spreekwoord: "*Waar je mee omgaat, daar word je mee besmet*." Je zou kunnen zeggen: leven aan het water is gezond eten en uit de juiste bron drinken.

Gezond eten en drinken

Maar wat is "gezond eten en drinken"? Waar kunnen we dat vinden? Is ons drinkwater wel zuiver? Of is het vervuild? Vissen we in troebel

water? Waar het hier om gaat, broeders en zusters, is dat we gezonde keuzes maken. Dat we kritisch nagaan onder welke invloeden we verkeren, en of die in geestelijk opzicht wel goed voor ons zijn. We zijn best wel kritisch op wat we eten en drinken. Maar geldt dat ook voor ons in geestelijk opzicht? Want als we ook in dat opzicht kritisch zijn zal dat ons dichterbij De Bron brengen, waarover gesproken wordt in het verhaal van de ontmoeting van Jezus met de Samaritaanse vrouw.

De bron van de Samaritaanse vrouw

De Samaritaanse vrouw leek maar niet te begrijpen wat Jezus bedoelde, toen Hij het had over water waar je nooit meer dorst van krijgt. Maar tóch ... verderop in het verhaal lees je, hoe zij mensen om haar heen enthousiast deelgenoot maakt van deze bijzondere ontmoeting, een keerpunt in haar leven. Daaruit blijkt dat ze wel degelijk begreep wat Jezus bedoelde met het water waar je nooit meer dorst van krijgt. Het leven had haar gepokt en gemazeld. Vijf mannen had ze gehad. De relatie met hen was mislukt. Lag het aan haar? Nu was ze ongetrouwd met de zesde relatie bezig. De mensen om haar heen begrepen haar niet, ze keken haar met de nek aan en liepen met een boog om haar heen. Ze was in een sociaal isolement geraakt. Begreep ze daarom die vreemdeling bij de put zo goed? Spoorden de eenzaamheid en de dorst van haar ziel haar aan, te zoeken naar geestelijke verdieping?

Was ze dáárom zo goed op de hoogte van de profetieën over de komst van de Verlosser? Hoe dan ook, toen die vreemdeling zich aan haar openbaarde, was ze er klaar voor om de mystieke ervaring van dit moment over zich heen te laten komen. Alles viel op zijn plek. Haar ziel vertelde haar: ik heb gevonden waarnaar ik op zoek was. Deze man lest de

dorst van mijn ziel. Speciaal voor mij maakt Hij, Jezus, een omweg om mij te ontmoeten; voor mij, drievoudig veracht: als Samaritaanse, als vrouw en als verstotene. Wie ben ik om anderen voor te mogen gaan in het koninkrijk van God? Wie ben ik dat Jezus mij wil ontmoeten?

Gemeente, voeden wij onszelf met levend water?

STEVIG GEWORTELD...,

Laten we nu zingen van bomen die - door God geplant - stevig geworteld zijn.

Zingen “Leven als de bomen” vers 2

*Leven als de bomen, Hij heeft hen geplant,
leven om te loven, leven uit Gods hand,
op de lente hopen, weten van de herfst,
dromen van de zomer, leven dat niet sterft.*

Godsvertrouwen, leven als de bomen, dat is ten tweede: geplant zijn, stevig geworteld zijn, met wortels tot in de rivier. In het zojuist gezongen vers is het ook de wetenschap, dat God je geplant heeft. Gemeente, zijn we stevig geworteld?

Het huis op de rots

In de tweede schriftlezing, over het huis op de rots, noemt Jezus de mens, die anticipeert op moeilijke tijden, en zijn huis voorziet van een stevig fundament, een verstandig mens. Als je verstandig bent zorg je ervoor dat je huis zo stevig is gebouwd, dat het niet bij de eerste de beste overstroming wegspoelt.

Wortels

In het beeld van de boom betekent dit dus, dat we – om staande te blijven – wortels nodig hebben. Wortels die zich stevig hechten in de aarde; wortels die reiken tot aan het water van De Bron; wortels die, gevoed door het bronwater, almaar dieper en breder groeien en steviger hechten. Men zegt dat bomen steviger wortelen wanneer ze

perioden van grote droogte moeten doormaken. En dat is te begrijpen. Immers, de wortels moeten, om water te vinden, breder of dieper uitgroeien? Zo gaat dat vaak ook in een mensenleven. Tegenslagen bieden een kans om geestelijk te groeien. Maar ook als tegenslagen je bespaard zijn gebleven, is het mogelijk – door het maken van gezonde keuzes – steviger te wortelen. Maar is dit het enige dat nodig is, om in het leven staande te blijven?

De dikke boom en de dunne boom

Om dat duidelijk te maken vertel ik u het verhaal van de dikke en de dunne boom. Een dikke en een dunne boom staan in het weidse landschap. Vele jaren trotseerden ze stormen, regen en droogte. Maar deze maand is het weer wel heel extreem. Er werd code rood afgegeven voor noodweer... En inderdaad: op een gegeven moment verschijnt een cumulonimbus arcus, zo'n grote, dreigende rolwolk. Het wordt ineens pikdonker. Lantaarns gaan aan, vogels zoeken een goed heenkomen. Het begint te bliksemen en te donderen, te hozen en te stormen. De wind giert om de bomen en rukt aan hun takken. De dikke boom zet zich schrap. Fier rechtop, onbuigzaam, daagt hij de storm uit. De dunne boom lijkt bijna te bezwijken onder de last van de bulderende wind, maar hij buigt zich krom, zodat de wind minder vat op hem heeft. De storm wakkert aan tot windkracht elf. Na een laatste rukwind is er geen houden meer aan. De dikke boom stort met oorverdovend gekraak ter aarde. De storm raast uit. De dikke boom ligt ontworteld op de grond. En de dunne boom? ... Die richt zich bevend weer op.

Buigzaamheid

De dikke boom ging ten onder ondanks zijn sterke stam en zijn stevige wortels. Maar hij miste die éne belangrijke eigenschap die de dünne boom redde: buigzaamheid. Hij miste het vermogen zich over te geven aan, mee te bewegen met de wind, wat overigens iets anders is dan met alle winden mee te waaien!

Overgave

Die buigzaamheid voor de stormen van het leven noemen we ook wel overgave. Het is het vermogen je trots opzij te zetten en hulp te zoeken wanneer de storm van het leven je omver dreigt te blazen. Overgave maakt dan, dat je – net als die dunne boom – stevig op je plek blijft staan, terwijl je meebeweegt met de wind van het leven. Overgave helpt je de dingen in het leven, die niet te veranderen zijn, te aanvaarden zoals ze zijn, zoals het verlies van een dierbare, aanhoudende zorgen, of de ongemakken van ziekte, ouderdom, handicap, dingen waar we allen op zijn tijd mee te maken hebben. Overgave is een hele opgave, broeders en zusters, want wie van ons vindt het nu niét moeilijk om de lasten van het leven te aanvaarden zoals ze zijn? Vaak zie je pas veel later in dat tegenslagen je op een of andere manier rijker maakten, steviger deden wortelen.

Stevig geworteld zijn

Wanneer je stevig geworteld bent en meebeweegt met de wind van het leven dan sta je sterk, dan kun je het leven beter aan. Zo in het leven staand heb je een kracht die je zal helpen te leven van de verwondering. Het is een kracht die je zal leren je zegeningen te tellen, dankbaar te zijn, de lichtpuntjes te blijven zien. Je wortels zullen dieper en breder groeien. En je woning zal beter beschermd zijn tegen de stormen, die in het leven soms zo verwoestend huis kunnen houden.

EN VRUCHTDRAGEND ...:

Laten we nu zingen van bomen die, door hun wijldvertakte liefde, steeds opnieuw vrucht dragen.

Zingen “Leven als de bomen” vers 3

*Toevlucht voor de vogels, schaduw, onderdak,
huis van mededogen, liefde wijldvertakt,
leven als de bomen, zingen voor je God,
levenslang geloven, vaste voet aan grond*

Godsvertrouwen, leven als de bomen. dat is ten slotte: (steeds weer) vrucht dragen. In het zojuist gezongen vers wordt die vrucht “wijdvertakte liefde” genoemd. Gemeente, dragen we vrucht?

Aan de vruchten kent men de boom

In de derde lezing, uit Matteüs, stelt Jezus het heel zwart-wit: een goede boom brengt goede vruchten voort; een slechte boom slechte vruchten. Een goede boom, zegt Hij, kan geen slechte vruchten voortbrengen, en een slechte boom geen goede.

Keuze

In deze woorden van Jezus ligt een keuze besloten die de basis is voor het voortbrengen van goede vruchten. We kunnen er immers voor kiezen om te werken aan onszelf, ons te voeden met de juiste dingen, te zorgen voor een stevig fundament, en zo een goede boom te worden? De Here Jezus is glashelder: als je dát doet, dan kun je ónmogelijk nog sléchte vruchten voortbrengen. Dat is een troostrijke gedachte.

Vruchteloosheid

Maar zullen we dan altijd vruchtbaar zijn? Ik denk het niet, gemeente. We kunnen ervaren dat ons leven dor en vruchteloos is. Misschien zit u wel middenin zo'n periode. Je hebt je eenzaam gevoeld in de Coronatijd. Je bent net met pensioen en de lege dag grijnst je aan. Je werkt met hart en ziel, maar van de ene dag op de andere word je ontslagen. Je werkt hard, maar ervaart het werken als een straf, in plaats van een levensvervulling. Je rouwt om het verlies van een dierbare. Je bent aan huis gekluisterd door ziekte, handicap of ouderdom, en hebt het gevoel anderen alleen maar tot last te zijn ... Wanneer we ons leven om welke reden dan ook ervaren als dor en vruchteloos, is het belangrijk om terug te gaan naar onze Bron, op zoek te gaan naar datgene wat onze ziel voedt, en te investeren in de recessie van onze ziel.

Vrucht dragen

Als we dat doen dan mogen we erop vertrouwen dat we daarmee de kiem leggen om, als een goede boom, wanneer ooit de nieuwe zomer aanbreekt, opnieuw vrucht te dragen. Met die vruchten zullen we onszelf en anderen opnieuw tot zegen mogen zijn. Want de vruchten die we delen, zullen steeds aangroeien om opnieuw gedeeld te kunnen worden. Zó, broeders en zusters, wordt delen: vermenigvuldigen. En zó leven wij naar het voorbeeld van Jezus, die zijn lichaam deelde tot spijs en drank voor velen. Zó wordt onze boom een vruchtbare oase voor velen, een toevluchtsoord voor vogels van allerlei pluimage, die in onze takken neerstrijken om nestwarmte te ontvangen. Onze breed uitgegroeide takken zullen mensen schaduw en troost bieden in de hitte van het bestaan. Onze dikke stam zal mensen stevigheid, houvast bieden. We mogen een oriëntatiepunt zijn voor mensen die verdwaald zijn in het leven en hen, met onze ten hemel rijzende takken, de weg wijzen naar het Hogere of hen, met onze wortels, de diepgang van het leven laten zien waar het water van De Bron te vinden is. In de wisseling van de seizoenen mogen we mensen duidelijk maken wat de kringloop van de natuur is: leven, dood, én ... nieuw leven. De herfst van het leven zal ons tooien met de gouden gloed van de mildheid en wijsheid van de ouderdom, die we mogen delen met anderen. Met onze takken in elkaar verstrengeld mogen we elkaar tot steun zijn en samen oud worden.

DÁT IS: LEVEN ALS DE BOMEN!

Zo, gemeente, mag ons leven zijn: als de bomen. Hoe hoog reiken uw takken? Hoe diep bent u geworteld? Met welk water voedt u zich? Voor wie bent u een schaduw? Aan wie geven uw takken onderdak? Voor wie bent u een oriëntatiepunt? Is uw hout dor? Of rijpen er vruchten aan uw levensboom?

Een boom zijn

Leven als de bomen, zijn als een boom, geplant aan water, met wortels tot in de rivier, en steeds weer vrucht dragend, leven als zo'n boom ...

De laatste regel van het gedicht aan het begin van de dienst keert terug in de herinnering. "Wellicht zal ik mij eens tot boom vermannen"

Ik zál een boom zijn

Ik zal een boom zijn
en ik zal de vogel zijn die in me nestelt
ik zal de grond zijn
waar de boom in wortelt
waar de vogel woont
ik zal de wind zijn
en grond en boom en vogel eindeloos strelen
en onder de boom zal ik de mens zijn
die dit dromend zal bestaan

J.C. van Schagen (1891-1985)

AMEN

